

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУН, КЫЗЫЛ ХОРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

№ 17 (2191).

1951 ч. январь 27, суббота

Өртзө 20 көп.

1951 чылдын февраль 18—РСФСР-нин Дээди Совединге соңгулдаларыңа аяк кылдыр

РСФСР-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларыңа бүгү талазы-биле белеткелдиг болгаш органнастыг ужуражыыл!

Соңгулдаларга организас-техниктиг белеткелди дүрген доозар

Эвилелдешкен болгаш автономну республикаларың Дээди Советтериниң соңгулдаларыңа совет улус политиктиг болгаш үш-ажылыч көдүрүшкүн-биле белеткенип турар.

Депутаттарга кандидат депидилгениң хуралдары, районнарың болгаш округтарның чөвүлел хуралдары болгаш совет улустун мораль-политиктиг чагыс эвиниң көргүзүү, большевик партиязыңа, улуг Сталинга совет кижилерниң кызыгаар чок ынакшылының болгаш бердингениң илерелгези болуп эрткен.

Эвилелдешкен болгаш автономну республикаларың Дээди Советтериниң депутаттарыңа кандидат кылдыр улустарның улуг башкызы эш Сталинны болгаш оң сораптың округтарның соңгулда комиссиялары улуг көдүрүшкүн-биле регистратоан. Депутаттарга кандидаттар кылдыр регистратоаннарың аразында Төрзөн чурттуң патриоттары—үлөтпүрүнүң чаарткычылары, көдө ажыл-агыйның муракчылары, совет интеллигенцияның ат-сурагы төлөөлчилери киргилээн.

Соңгулда кампаниясы ам чаа үе-чадаже—коммунисттерниң болгаш партия кеңигүнү эвостериниң сталинчы блогунун кандидаттары дээш агитацияны калбартыры-биле кады соңгулдалар хүнүнө организас-техниктиг белеткелди чорудар үе-чадаже шилчээ.

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларың хүнү—февраль 18-ке чедир чээрби шаа хонук артык. Бу хонук бүрүн белеткелди ужуражың—партия организацияларының болгаш чер-черниң Советтериниң улуг политиктиг сорулгазы болуп.

Сталинны Конституция-биле хамааттыларга тыыскаан соңгулда эргезин февраль 18-те соңгукчу бүрүзү ажылап боттандырган турар кылдыр бүгү чүвени белен болдулары—соңгулдаларга организас-техниктиг белеткелди кол айтыры ол.

Соңгулдалар дугайында дүрүм болза, соңгулдаларга улутшур организас-техниктиг хемчеглерниң программазы болуп турар. Совет соңгулда хоюлузуңуң чүүл бүрүзү болза, хамааттыларның соңгулдаларга бүрүнү-биле киржирине, бадылаашкының чажыдын хандарыныче, соңгулдаларың бүгү херзөн ажылы чоннар боттарының төлөөлчилерин дамчытыр эргелеп баштаарыңче, соңгулдаларың түнелдерин шыны-биле кылырыңе утлаңган. Мооң ужурунда соңгулдалар дугайында дүрүмүң ханык чокка, ылап күседери—чер-черниң Советтериниң болгаш соңгулда комиссияларының хүлээлгези болуп.

Соңгулда хоюлузуңа хажыдышың кылдыр, озал-салта, кичээңей чок, ажылды чедир кылбас, чогуур үе шаан өртүргөш, сөөлүнде далажып дүвүрээр чоруктар—багай түнелди көргүзөр деп чүвени чер-черниң Советтеринге соңгулдалар үезинде чамдык черлерге болган чижектер көргүзүп турар.

Бин-Хем, Кызыл, Чаа-Хөл районнарга соңгулда участоктарың соңгулдалар хүнүнө белеткен дериниң саадаткан. Биндыг четпестерни чамдык черлерде ам база катаптап турар. Улуг-Хем районун Шагаан-Арыг хоорайда, Пестуновкада, Улуг-Алаанта, Киров аттыг болгаш Димитров аттыг колхозтарда агитпунктуларың болгаш соңгулда участоктарың сөөлгү хүннерге чедирле дерип кылбаан турган. Кызыл хоорайның соңгулда участкаларыңда агитпунктулар ажылдап турза-да, чамдык соңгулда участоктарың соңгулда хүнүнө белеткээрине ам-даа эгелеп кирбээн.

Соңгулда участогун соңгулда мурнунуң ажылың төвү болдулары-биле кады, орта бадылаашкын чорударың белеткелди ам доран кылдып белеткээр керек. Соңгулда кабинетин, азы өрзалдерин кылдыр, соңгулда хаарга тартып, сазын, карандашты, стол, сандайны болгаш өске-даа дерилге херекселерин белеткээр—организас-техниктиг хемчеглерниң чугула кезээ болуп.

Агитпунктулар эргелекчилериниң семинары

ВКП(б) Улуг-Хем райкому чокта чаа агитпунктулар эргелекчилериниң семинарын район төвүңе органна-застан Семинарга 23 агитпунктуларың эргелекчилери киришкен. Семинарга ВКП(б) райкомунуң секретарлери болгаш райкомунуң килдистер эргелекчилери бүгү де-

Участоктарың соңгулда комиссиялары болза, участоктарың бадылаашкын чорударыңа белеткенишпаан, боттары соңгулдалар дугайында дүрүмүң бир дугаарында өренип ап, бадылаашкын хүнүңде ажылдарың чурумун, соңгулда документаларың канчаар кылырын баш удур ыяк кылдыр билеп алыр хүлээлгелиг. Участок комиссияларың бо ажылыга дузалажыры, оларны сургап өрөдери райкүсскомнарның бир чугула ажылы болуп.

Соңгукчуларның даңзыларың хынап тодаргайларыңче онза кичээңгейи салыр. Ол болза, соңгукчуларның соңгулда киржирин хандырап кол документ болуп. Биндыг турбуза, соңгукчулар даңзызың эки кичээңгейлиг кылдыр ажылды чамдык черлерде чугула көрбей барган чоруктар илереп турар.

Кызыл хоорайга соңгукчулар даңзызың кылырын—чер-черниң Советтериниң үезиндеги даңзыларың чаа майыкка дүжүрери-биле кызыгаарлатпаңган. Ону округтуң соңгулда комиссиязының хуралыңа буруу шапкан. Биндыг чоруктар оон-даа өске черлерге болулаан. Соңгукчулар даңзызың мынчаар кылганы-биле даңзыны кылган Советтиң девискээринге декабрь 17-ден соңгаар келген соңгукчулар ийякпе, азы оон бээр соңгулда назыны четкен аныяк соңгукчулар даңзыдан назытыңган турары билдингир. Мындыг четпестерни чайладарың кол аргазы болза, агитаторларың дамчытыр соңгукчуларың боттарыңа даңзыны шүтүдери болуп.

Соңгукчуларның даңзызыңа бүгү соңгукчулар шүптү кирген турарын, оларның фамилиязы, ады, адазың ады ылап шын кылдыр бижитинген турарын чедип алыры—партия, совет организацияларының хүлээлгези болуп. Соңгулдалар белеткелдиң «үрүмк» айтыры турбас—бүгү айтырыларың шүптүзүн чугулап көр ужурулг. Соңгулда участоктарың болгаш агитпунктуларың одаар чүүл-биле, чырыкчы-биле болгаш өске-даа эргекч чугула чүлдөр-биле үзүткел чок хандарыңыңче, участок комиссияларыңа ажылдарыңа бүгү-ле таарымчалыг байдалды тургузарыңче чер-черниң Советтери улуг ичээңгей салыр керек.

Соңгулдалар хүнүңде район төптери-биле, округтуң соңгулда комиссиязы-биле участок комиссияларың теле-фон, радио, транспорт харылзалларың саадал чок хандырап ажылды баш бурунгаар ыяк кылдыр белеткээр эргекч чугула.

Соңгулдаларга организас-техниктиг белеткелдиң бүгү хемчеглерин чорударың тодаргай пландарың район, хоорай, нөдөө (суму), суур Советтери, участоктарың соңгулда комиссиялары кылдып алыр болгаш ол пландарың өзү-гаар бүгү белеткелдерин дүрген, чедикшиңниң доозар ужурулг. План чокка, чайлаарлаашкын-биле ажылдар чорук каян-даа чедикшиңниң болбас деп чүвени совет ажылдакчылар, участоктарың соңгулда комиссияларың кеңигүннери билеп алыр ужурулг.

Соңгулдаларга белеткелдиң хүннеринде болгаш соңгулдалар хүнүңде ажылчы чоннуң культу-амыдырал хандырылганыңче кичээңгейи күштелдирер. Кино-чуруктар үндүрерин, уран-чүүл бөлүмнениң көргүзүлгенин организастаар, садыг магазиннерин, столоваяларыңа тода эки ажылдадыр, соңгулда участоктарыңа буфеттер организастаар чикеткиг ажылдарың шүптүзүн баш бурунгаар көрүп, ону чогууру-биле боттандырап ужурулг.

Соңгулдаларга организас-техниктиг белеткелди чогуур өйүңде дүрген доозары—соңгулдаларың органнастыг болгаш чедикшиңниң чорударың чугула чүүл болуп. Соңгулдаларга бүгү талазы-биле белеткелди болгаш органнастыг ужуражы чорук—совет демократияның чаа тиелгезин хандырап.

Агитпунктулар эргелекчилериниң семинары

ВКП(б) Улуг-Хем райкому чокта чаа агитпунктулар эргелекчилериниң семинарын район төвүңе органна-застан Семинарга 23 агитпунктуларың эргелекчилери киришкен. Семинарга ВКП(б) райкомунуң секретарлери болгаш райкомунуң килдистер эргелекчилери бүгү де-

легейниң амгы байдалы, коммунизмниң улуг тудуглары, 1946 чылдың февраль 9-та Сталин аттыг соңгулда округунуң соңгукчуларың эш Сталинның чугаазы деп темалыг илеткелдер кылган.

М. БУГАЛДАЙ.

РСФСР-ниң Дээди Совединиң соңгулдаларыңа алдар кылдыр

Ленинградтын Кировский соңгулда округу

Улуг Сталин биске аас-кежикти берген

ЛЕНИНГРАД январь 23-те. «Төрзөн болгаш ынак эш Сталин Ленинградчыларга улуг идегелди болгаш бедик алдарны көргүскен. Депутатка бүгү улустун бир дугаар кандидаты, тайбың, улустарың эп-найыралы болгаш күчүлүг совет Төрзөн чурттуң чедиктелишкени дээш сыныш чок демиселчи бистиң карактарыңыс олче көрүңгөн».

Кировский соңгулда округунуң бүгү соңгулдаларыңа округ соңгулда мурнунуң хуралының кыйгырының одуруглары агитатор номчаан. Дыңчанчыларны арнаыра өөрүшкүлүг хүлүм-үрөшкүннер-биле херелденген—Киров заводунуң агитатор эш М. А. Новаков Нарва заставазының чурттагычы бүрүзүңү, Ленинградчы бүрүзүңү чүрээниң ханызыңдан үнүп турар өсөтүрнү дапзырап турар.

Соңгукчуларга кыйгырыңы Нарва заставазының ол чарыңа улуг хандышың-биле уткуп алган, Депутатка бүгү улустуң кандидаты эш И. В. Сталинга алдар болдурган күш-ажылыч чарыш улам-на калбарган.

Соңгулдалар хүнүңе улуг байырлап ынакшан белеткенип турар бис деп Киров заводунуң мастери эш К. А. Пуглей чугаалап турар.—Округ соңгулда мурнунуң хуралының кыйгырыңы прокатчинер күш-ажылдык чаа чедикшиңнери дээш демиселге кыйгырыңы ышкаш уткааннар. Бригадаларың бүдүрүп кылдыры январың баштайгы хүнериниң көргүзүлгениңден 25—35 хуу ажып турар. И. И. Иванованың болгаш А. И. Ширяковаың бригадалары планга немелде кылдыр 25—25 тонна прокаты барык немей берип, көстүп көрбөзөн бүдүрүшкүлүг чорукту биче сорттулуг станга чедип алган.

Агитаторлар соңгукчуларың кыйгырың-биле тодаргай таныштырып турар. Соңгулдаларга белеткелди техниктиг депшилге дээш, бүдүрүлге пландарың ажык күседери дээш, бүдүрүлгениң бедик культуру дээш демиселге чаа-чаа чедикшиңнер-биле демдеглөөрүн аныкчылар кыйгырыңа изин-биле катыжып турар. 30 бүдүрүлгениң, 170 чехтерниң, 636 бригадаларың участоктарың коллективтери болгаш 20 муң стахановчулар соңгулда мурнунуң стахановчу элчээлге туруп алгаш, социалистиг бедик хүлээлгелерин алганнар.

«Красный химик» заводунуң коллективни январь планың ажык күседир хүлээлгени алган. Сөөлгү хүнерде мурнакчы чехтерниң стахановчуларың бүдүрүп үндүрер 10—12 хуу көдүрүлгөн. Резвоостровский аргышыкын фабрикаың үш хүн ишинде пландан ажык 15 муң хире метр песту белеткел кылган. Киров заводунуң чехтеринде ийи чүсчүлүкү—үш чүсчүлүкү.

Округтуң соңгулда мурнунуң хуралының кыйгырыңы округтуң бүгү соңгукчулары изин-биле деткээн. Большевик партияның, совет курунениң улуг үзиделикчизи, бурунгаар депшилгелиг бүгү кижиг төрелгетениң геңийлиг баштайгычы Иосиф Виссарионович Сталин дээш бадылаашкыны өозинге Кировчулар чаңгыс эп сеткилдиг.

Соңгулдалар белеткелдеринде илеретинген четпестерни доп-дораан чайладыр (ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ КУУСКОМУНУҢ ХУРАЛЫҢА)

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле соңгулда участоктарының комиссияларының составын райкүсскомдан бадылаан соонда Торгалыңга январь 9-та участоктарың соңгулда комиссияларының составына кандидаттарың депшилди турган чорук РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле соңгулда участоктарың тургускан болгаш участоктарың соңгулда комиссияларың бадылаан дугайында райкүсскомуң шийтирлериң кодээ (суму) Советтеринге болгаш участоктар комиссияларыңе тарадып чорутпаан, ону бүгү ишти көөрү-биле чарлап аспаан.

Соңгулда уткүштүр районунуң ажылыч чоннарыңың политиктиг болгаш күш-ажылыч көдүрүшкүнү райкүсском баштап утуртаан. Соңгукчулар ортузунда агитас-масса-лык ажылды багай тургускан. Лекциялар, илеткелдер болгаш беседалар, РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар дугайында дүрүмүң болгаш РСФСР-ниң Конституциязың тайылдырлаар ажыл кодээ чоңуң ортузунда чорутумай турар. Чамдык участок комиссияларыңың болгаш суму Советтериниң даргалары (Пестуновка болгаш Хайракан соңгулда участоктарының даргалары Монгул-оол, Хавак, Шагаан-Арыг болгаш Демир-Суг суму Советтериниң даргалары База-оол, Ынаажал) соңгулда дугайында дүрүмүң билбес

лерниң хүрээлени өзүп турар. Бүдүрүлгелерниң эгелекчилери РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар хүнүңде алдар кылдыр мамалганың хуу сөптөрүн ажытканнар.

Ынак баштайгы болгаш башкы Иосиф Виссарионович Сталин дугайында беседаларың агитаторлар соңгукчулар-биле чорудуп турар.

Эш Сталин дугайында соңгукчуларның өсөтүрнү дыңнаарга чүрек аас-кежик-биле долуп турар деп—Киров заводунуң алдарлыг ажылдакчызы агитатор эш М. А. Федотова чугаалап турар.—Бистерни кая-даа өөрүшкүлүг-биле уткуп ап турар, эш Сталин дугайың аргалыңа болза, хойну чугаалап бээрн дилеп турарлар. Февраль 18-те шүптү чаңгыс кижиг дег эш Сталин дээш—аас-кежик дээш, тайбың дээш, коммунизм дээш бадылаарын соңгукчулар чоргааралды-биле медетеп турар.

Эш Сталин бистиң амдыралыңың чырыкчан, биске хосталганы, аас-кежикти берген—деп соңгукчу А. П. Барсукова медетеп турар. Оң сагыш салышкыны-биле чедикчилер болгаш өөрүшкүлүг чурттап турар бис. Мээң ашаам—Данил Петрович болза, Путилов заводунга бөдүүн ажылыч чораян. Совет эрге-чагырганың чылдарыңың ишинде мергезилди бедидип алгаш, ам чех начальнигиң оралакчыында ажылдап турар. Бөдүүн кижиге ажылдар эргени Сталинның Конституция аңаа тыыскаан.

Эш Сталинга бистиң өөрүп четир-геңийиң илередир сөс тыппас мен деп вальцовичи В. В. Фадеева чугаалаан.—Кировчу бүрүзүңүң хүндүлүг хүлээлгези болза, төрзөн баштайгычың биске көргүскен алдарыңа кызымакай стахановчу күш-ажылы-биле хармылаары болуп.

Нарва заставазының чурттагычы, Стачек проспектиңде № 31 бажында чурттап турар эш О. И. Борсенюк агитпунктуга чагаа өкөп берген.

Ынак эш И. В. Сталин дээш бөдүүн бадылаашкыны бээринде өске улуг алдар бисте чок деп Борсенюк бижип турар. Соңгулдалар хүнүңде—февраль 18-те РСФСР-ниң Дээди Совединиң депутаттыңа бистиң эргим кандидаттыңы дээш бир дугаарыңа бадылаар мен. Бөдүүн кижилерге оң кылдып берген бүгү чүүлдериниң дугайында эш Сталинга четирдим.

Округтуң соңгулда мурнунуң хуралының кыйгырыңы округтуң бүгү соңгукчулары изин-биле деткээн. Большевик партияның, совет курунениң улуг үзиделикчизи, бурунгаар депшилгелиг бүгү кижиг төрелгетениң геңийлиг баштайгычы Иосиф Виссарионович Сталин дээш бадылаашкыны өозинге Кировчулар чаңгыс эп сеткилдиг.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ

Украина ССР. Жданов аттыг коксохимия заводунуң партиябинеди чокта чаа эки бажыкче кошкен. Чурукта: экономика айтырыгыларын өөренир семинарның удурткучузу (оң талазында) чаа партиябинетте консультация эртирп турар. СЭТА-ның прессклешеи. Чуруу Кашкеляны.

Украинада колхоз хоорайларының тудуу

ЧЕРКАССЫ. (Киев область). Украинаның, Киев областың Чернасы району тараа болгаш техниктиг культуруларның бай дүжүдү-биле, бедик продуктулук мал ажыл-агыйы-биле алдарлыг район. Катыжышкының дүңгеленде хой адыралдык 16 күчүлүг нөдөө ажыл-агый артельдери тургустунган, оларныкы иштинде 14-тү бөдүн чартыктан 10 миллион чедир рубль орулга алганнар.

Районун ишинде колхоз хоорайларының тудуларының он чылдын ичигине планы боттанып турар. УССР-ниң архитектура Академиязының төлөвиле-линде ыңдыг 12 хоорайлары чурттакчылардык 30 суурларныкы баазында тургузуп турар.

Сталин аттыг нөдөө ажыл-агый артелиң тудуп турар колхоз хоорайныкы девискээринде тууйбунуң болгаш ылап дилер заводтар, мастерскаялар, электростанция тутунган. Радиоузелдин монтажып доозуп турар. Дугаар

МТС-тиң колхозтар-биле чарар керээлдеринде чаа чүүлдер

МИНСК. Хойниксий МТС чөвүлелиниң ээлчеглиг хуралыңа «Большевик» деп нөдөө ажыл-агый артели-биле чарар керээзиниң төлөвиленин чугаалашкан. Ол колхозтуң даргазы эш Великов керээзиниң төлөвилениңе чугула чүүлдер, тууйбу заводунга дой сөөртүр, мал ажыл-агыйны фермаларың механизастаарыңа дузалаар болгаш инитиниң ажыл-агыйларың өске-даа адырларыңа ажылдар апаар.

Ам МТС керээни бижирде нөдөө ажыл-агыйны артелиңдериниң негелделерин тус-тузунда барымдалаар болган. Чаа муң-муң гектар шөлдерин ажылдап кирип алыр болгаш одаарларын шытырны экижидер ажылдар Белоруссиянык колхозтарының мурнунда туруп турар. Ол аныкдарың колдуунда МТС-тиң машиналары күседир. (СЭТА).

Соңгулдалар белеткелдеринде илеретинген четпестерни доп-дораан чайладыр

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле соңгулда участоктарының комиссияларының составын райкүсскомдан бадылаан соонда Торгалыңга январь 9-та участоктарың соңгулда комиссияларының составына кандидаттарың депшилди турган чорук РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар талазы-биле соңгулда участоктарың тургускан болгаш участоктарың соңгулда комиссияларың бадылаан дугайында райкүсскомуң шийтирлериң кодээ (суму) Советтеринге болгаш участоктар комиссияларыңе тарадып чорутпаан, ону бүгү ишти көөрү-биле чарлап аспаан.

Соңгулда уткүштүр районунуң ажылыч чоннарыңың политиктиг болгаш күш-ажылыч көдүрүшкүнү райкүсском баштап утуртаан. Соңгукчулар ортузунда агитас-масса-лык ажылды багай тургускан. Лекциялар, илеткелдер болгаш беседалар, РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдалар дугайында дүрүмүң болгаш РСФСР-ниң Конституциязың тайылдырлаар ажыл кодээ чоңуң ортузунда чорутумай турар. Чамдык участок комиссияларыңың болгаш суму Советтериниң даргалары (Пестуновка болгаш Хайракан соңгулда участоктарының даргалары Монгул-оол, Хавак, Шагаан-Арыг болгаш Демир-Суг суму Советтериниң даргалары База-оол, Ынаажал) соңгулда дугайында дүрүмүң билбес

адын, адазының адын даңзыда айтыпай барган. Шагаан. Арыг сумузуңда Пестуновка, Арыг-Узүр соңгулда участоктарыңа хамаарып соңгукчуларың даңзызың январь 16-га чедир кылдып эгелезген турган. Райкүсскому болгаш суму Советтери участоктарың соңгулда комиссияларың кеңигүннери-биле кандыг-даа анык чорутпай турар, комиссияларыңың эрге болгаш хүлээлгелериниң дугайында олар-биле сургаалда болгаш чөвүлел хурал чорутпаан.

Чер-чер Советтериниң соңгулдалары эртен соонда райкүсском болгаш суму Советтери боттарының ажылын чаа өзү-биле ам-даа эде тургузуп ап шыдааан: анык планы чок ажылдап турар; доктаамал комиссиялар чуну-даа кылбаан; депутаттарга кандидаттар-биле ужуражышкын үезинде соңгукчуларнык берген чагыг болгаш шүгүм-чүлөңдиг саналдарың чыгбаан; албан бүдүрүлге, садыг черлериниң, колхозтарың, совхозтун, МТС-тин, школа, эмнелге болгаш культу-чырыдышкын албан черлериниң ажылын өнжиздер хемчеглер алдынмаан. Устуңде айткан четпестерни доп-дораан узуткаарың болгаш соңгулда белеткелди күштелдериниң талазы-биле эргекч чугула хемчеглерин айткан тодаргай шийтирлериң область Совединиң күсөкчи комитеди үндүргөн.

ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ

Политиктиг ажилды ажил-агый-биле холбаштырып чорудар

Чаа-Хөл районуң партия конференциясы болза, делегаттарның ийкепкейлиги кижилгеи-биле, оларның талазында четпестерни большевикчи ёзу-биле шүгүмчүлөөриниң, районуң партия организациязының мурунда турар сорулгаларны билдириниң оруу-биле болуп эртен.

Райкомнуң ажилының дугайында бодунуң өчтөт илеткелин партия райкомунуң секретари эш Бегин болза, өчтөтүг үениң дургузунда районуң большевиктери, ажилчы чону социалистик ажил-агыйның жогжудезинге улуг чедишкенирлиги болганын демдегелен.

Район 1950 чылдың чыкты тарылталыктын планын чогуур үезинде 102 хуу, күнүгө тараа дуагарының планын 113 хуу болгаш дукту 150 хуу, ээти 116 хуу күүсеткен. Колхозтарның мал өстүрериниң үш чыл планы 115 хуу күүсеткен. Бо талазы-биле «А-Х-М» МЧАЭ-ниң болгаш «Бурунгаар», «Бай-Булак» колхозтарның мурнакчы болганын онзалал демдегелен. Колхозтарның социалистик экономиказын быыктылаарына МТС улуг ролдуг болган, МТС чыгы болгаш күскү чер андарлыгазының планын күүсеткен. Чуртталганын, культура, албан черлериниң, көдөз ажил-агыйның чаа-чаа тудуларын сайзырап турар хөй-хөй фактыларын көргүскен. Колхозтарның экономист күчүзү өсүп турар. Ооң-биле чергелештир илеткелчи болза, көдөз ажил-агый ажилдарында четпестерни илеткеткен. Эң ылангыч, районуң нити байдалы-биле алырга мал бажы кудулаан. Сумуларда чамдык кулак идегеттер мал бажын сагышты-биле хордап турар таварылгалар бар. Ак-Туруг сумузунда Дадар-оол чыгыс чылдың ишинде 106 баш малдарын, Сангажал 84 баш малды чок кылганнар.

«Тинделге» колхоз, «Улуг-Даг», «Бедик-Хавак» МЧАЭ-лерге нитилештирген малдарын кайы-хамаан чок чурттарда, чикше аныклар чоруктар турган.

Конференцияга келген төлөөлөр болза, партия райком ажил-агый болгаш политиктиг ажилдарын шын холбаштырып билдиринге эге организациалар секретарыларын өрөтпейн турарын шүгүмчүлөөнер. Ажилга бүзүредилгенче методун кошканы аныктып келген. Наадарларын болгаш ажилчы массаның ортузунга политиктиг кижизидилге ажилдарының практиктиг кемчелери четпес чорутууган.

Ооң барымдаазын анык коммунистер-биле, партия кежигүнүгө кандидат-биле ажилдарының багайын тодаргайлаан. Партия кежигүнүгө кандидат 33 кишиниң иштинден 26 кишиниң стажы өрткөн, 44 коммунистер ам-даа бижин

«Тинделге» колхоз, «Улуг-Даг», «Бедик-Хавак» МЧАЭ-лерге нитилештирген малдарын кайы-хамаан чок чурттарда, чикше аныклар чоруктар турган.

Конференцияга келген төлөөлөр болза, партия райком ажил-агый болгаш политиктиг ажилдарын шын холбаштырып билдиринге эге организациалар секретарыларын өрөтпейн турарын шүгүмчүлөөнер. Ажилга бүзүредилгенче методун кошканы аныктып келген. Наадарларын болгаш ажилчы массаның ортузунга политиктиг кижизидилге ажилдарының практиктиг кемчелери четпес чорутууган.

Ооң барымдаазын анык коммунистер-биле, партия кежигүнүгө кандидат-биле ажилдарының багайын тодаргайлаан. Партия кежигүнүгө кандидат 33 кишиниң иштинден 26 кишиниң стажы өрткөн, 44 коммунистер ам-даа бижин

Чоннуң идегелин кижизидилге боттандыра ажил-хүлөөлгезинге

Большевиктерниң коммунистик партиясы коммунистерден болгаш бүгү совет хамааттыктан күш-ажылыга болгаш хөй-нитичи хүлөөлгеге чүткүлдүг ажилдарынын негеп турар. Бистер болза, коммунизм тиилгезинге долу бүзүредилге болуп, ол тиилгезин дүредедир дөш кижизидилге бүгү-ле чөптүг керекти улуг-даа, биче-даа ажил-хүлөөлгезин күрүнө керээ деп көргөш, ол сонунраады ажил-амыдыралга бүзүредир ужурулгусу. Шыныч күөл туруп турда ол боттаныр, а боттанырда организакчы болгаш практиктиг ажил-ишчи демисел-биле болдунар.

Бистиң Төрөөн чуртувустун бүгү амылчы чону амгы сталинчы үеде чурттап, ажилдап турарын амыдыралдан илердип, ол аас-кежиктиң дугайында өөрүшкүлүг чыгыс сөстөрни большевиктерниң партиясынага дамчыдып, боттарына күш-ажылыч хүлөөлгелерни патриотчү көдүрүшкүчү-биле ал, а ону амыдырал кырынга күүседип, улуг башкы Сталинга дайынчы рапорттары берип турарлар. Ол бүгү болза большевиктерниң улуг партиясына, совет чакка совет кижилерин иңи ынакшылын, социалистик нитилелдиң чагай амыдыралына бүзүредилген, чыгыс кижизидилге кызыл кызылшыкынын илердип турар.

Бичангаш, совет хамааттызы кижизидилге бүзүредилге турар алгаш, боду чүнү кылып турарын, а ону ынай чүнү кылып болурун партияны ёзу-биле бодап көөр ужурулгусу.

Ажылга салдыкчак болгаш чүвени үнелеп көрбөс чорук бистиң чамдык ажилдарымызга бар. Бай-Тайга районуң райпо даргазы турган эш Кула болза, садгы ажилына өлөөн үр чылдар ишинде ажилдап келген. Ол үениң ишинде ооң ажилында, аажы-чаачылында четпестерин дугайында чөптүг санап, шүгүмчүлөөлөр хөй уда болуп келген. Бичанга-даа ол бодунуң политиктиг билини бедилерин черле орадашпайн, бодун удуруткучу ажилдакчы мен деп көрбөй келген, ажилга перспектив

Бичангаш, совет хамааттызы кижизидилге бүзүредилге турар алгаш, боду чүнү кылып турарын, а ону ынай чүнү кылып болурун партияны ёзу-биле бодап көөр ужурулгусу.

Ажылга салдыкчак болгаш чүвени үнелеп көрбөс чорук бистиң чамдык ажилдарымызга бар. Бай-Тайга районуң райпо даргазы турган эш Кула болза, садгы ажилына өлөөн үр чылдар ишинде ажилдап келген. Ол үениң ишинде ооң ажилында, аажы-чаачылында четпестерин дугайында чөптүг санап, шүгүмчүлөөлөр хөй уда болуп келген. Бичанга-даа ол бодунуң политиктиг билини бедилерин черле орадашпайн, бодун удуруткучу ажилдакчы мен деп көрбөй келген, ажилга перспектив

Бичангаш, совет хамааттызы кижизидилге бүзүредилге турар алгаш, боду чүнү кылып турарын, а ону ынай чүнү кылып болурун партияны ёзу-биле бодап көөр ужурулгусу.

Ажылга салдыкчак болгаш чүвени үнелеп көрбөс чорук бистиң чамдык ажилдарымызга бар. Бай-Тайга районуң райпо даргазы турган эш Кула болза, садгы ажилына өлөөн үр чылдар ишинде ажилдап келген. Ол үениң ишинде ооң ажилында, аажы-чаачылында четпестерин дугайында чөптүг санап, шүгүмчүлөөлөр хөй уда болуп келген. Бичанга-даа ол бодунуң политиктиг билини бедилерин черле орадашпайн, бодун удуруткучу ажилдакчы мен деп көрбөй келген, ажилга перспектив

Бичангаш, совет хамааттызы кижизидилге бүзүредилге турар алгаш, боду чүнү кылып турарын, а ону ынай чүнү кылып болурун партияны ёзу-биле бодап көөр ужурулгусу.

билбес. Партия кежигүннерин партия организациаларының иштиги ажилдарына ийкепкейлиги кижизидилге, оларны организакчы аажы-чаачыла кижизитпейн турар фактылар дыка хөй эге организациаларда бар. Эң ылангыч Шаңгы, Хереме сумуларында болгаш Сталин аттыг колхозта, «Бедик-Хавак», «Булак» МЧАЭ-лерде партия организациалары коммунистерниң хуралдарын безин чыыдырбайн турарлар.

Райкомнуң илеткелчиги бөлүүнүң ажилы амыдыралчы чорувайн турар. Илеткелчилер Комбуй, Яшинов олар чүгте ал кадагалал, а херек кырында чонну кижизидер дугайында большевикчи ажил көргүсөйи келгенер. Коммунистик кижизидилгениң эң чугула чепсээ болура хана солунарының редколлегиялары багай ажилдап турар. Кара-Тал, Шаңгы сумуларында партия эге организациаларының хана солунары чыгыс-даа удаа үзмөөн.

Колхозчулар ортузунга политиктиг кижизидилге ажилдарының кошпаагыны бүгү ажил кылып шырдап колхозчуларын 32 хуузу күш хүнүнүн минимумун күүсетпээни болгаш 6 хуузу шүүт ажилдавааны херечилөөн. «Бай-Булак» колхозта коммунистерниң безин хөй неэни күш хүнүнүн минимумун күүсетпээнер; 15 коммунистерниң иштинден партия эге организациаларының секретари эш Новайдан эгелеш 9 кижизидилге хүнүнүн минимумун күүсетпээнер. Ооң уламандан колхоз чамдык ажил-агый планнарын күүсетпээн.

Райкомнуң улус өөредилге килдизи (эргелекчи эш Дары-Сюрюн), культуру чырыдышкын килдизи (эргелекчи эш Шыжаа) олар ажилчы чонну кижизидер хүлөөлгелерин эки боттандырбайн келгенер.

Бо ышкы фактыларын барымдалаш, ВКП(б) райкомунун, ооң бюрозу-нун талазында партияның политмассалык ажилдарын кошканы удурутуп, бо талазы-биле үндүргөн шиттирлерин күүсетпээни контролдуваайн, илереп турар четпестерни узуулаар дугайында организакчы кемчелерин тодаргай албайн келгенин конференция шыгызы айткан.

Партияны-политиктиг ажилдарының идегил деңгели бидик, ол ажил организакчы болган тудум-на ажил-агый чедишкенирин чыгылыш чокка бурунгаар жогжүүр. Мону барымдалаш, ажил-агый айтырылары-биле политиктиг кижизидилге ажилдарын шын холбаштыраарыне конференцияның төлөөлери улуг кичээнгейни салганнар.

Конференция делгереней шиттирени бадылап үндүргөн.

А. АДЫГЫ.

Партияны-политиктиг ажилдарының идегил деңгели бидик, ол ажил организакчы болган тудум-на ажил-агый чедишкенирин чыгылыш чокка бурунгаар жогжүүр. Мону барымдалаш, ажил-агый айтырылары-биле политиктиг кижизидилге ажилдарын шын холбаштыраарыне конференцияның төлөөлери улуг кичээнгейни салганнар.

Конференция делгереней шиттирени бадылап үндүргөн.

А. АДЫГЫ.

Партияны-политиктиг ажилдарының идегил деңгели бидик, ол ажил организакчы болган тудум-на ажил-агый чедишкенирин чыгылыш чокка бурунгаар жогжүүр. Мону барымдалаш, ажил-агый айтырылары-биле политиктиг кижизидилге ажилдарын шын холбаштыраарыне конференцияның төлөөлери улуг кичээнгейни салганнар.

Конференция делгереней шиттирени бадылап үндүргөн.

А. АДЫГЫ.

Партияны-политиктиг ажилдарының идегил деңгели бидик, ол ажил организакчы болган тудум-на ажил-агый чедишкенирин чыгылыш чокка бурунгаар жогжүүр. Мону барымдалаш, ажил-агый айтырылары-биле политиктиг кижизидилге ажилдарын шын холбаштыраарыне конференцияның төлөөлери улуг кичээнгейни салганнар.

Конференция делгереней шиттирени бадылап үндүргөн.

А. АДЫГЫ.

Партияны-политиктиг ажилдарының идегил деңгели бидик, ол ажил организакчы болган тудум-на ажил-агый чедишкенирин чыгылыш чокка бурунгаар жогжүүр. Мону барымдалаш, ажил-агый айтырылары-биле политиктиг кижизидилге ажилдарын шын холбаштыраарыне конференцияның төлөөлери улуг кичээнгейни салганнар.

Конференция делгереней шиттирени бадылап үндүргөн.

Партия эге организациаларының политиктиг кижизидилге ажилының түңнели

Улуг-Хем районуң Эжим сумузунда Калинин аттыг колхозта партия эге организациазы (секретари эш Натпит-оол) коммунистерниң болгаш колхозчуларын ортузунга политиктиг кижизидилге ажилыны эки-жидип турар.

Эрткен өчтөтүг соңгулда хуралына эге организациа секретари турган эш Дугаржаптың илеткелин дыңдаш, коммунистер колхозта партияны-политиктиг ажилды база багай эвес деп санааннар. Эге организацианың хуралдары баш бурунгаар кылган план өзүгээр үргүчү болуп турар. Четпестерни ол хуралдарга чогуур үезинде шүгүмчүлөдү болгаш бот-шүгүмчүлөдү оруу-биле чогуур үезинде узуткап келген. Хана солун болгаш агитхуудустар бо талазы-биле база улуг ролдуг болуп, соксаал чокка хөй материалдар-биле үнүп турар.

Эге организациа болгаш колхозчу баштаар чери хана солунга үнөп материалдарды кичээнгейни салып, үнөп шүгүмчүлөөлөрүн истеп, харылап турар.

Политшкола бодунуң кичээлин расписание өзүгээр чорудуп, кичээлдериде идея-политиктиг шынарын бедилкен. Дыңаакчыларын иштинде эштер Ойдул, Шойду, Натпит оол, Лопсан олар кичээлдерге ийкепкейлиги кижизидилге, немелде номчулгаларыны эки кылып турарлар.

Колхозчу коммунистер бүдүрүлгө болгаш хөй-нитичи ажилдарына үлгелерин кижизидилге ажилдарының түңнелинде колхозтун ажил-агый чылының көргүзүлгө багай эвес болган: планнардаа—күрүнө тараа дуагарын 150, ээти 100, дукту 105 хуу болгаш мал өстүрериниң күрүнө планы 115 хуу күүсетинген.

Коммунистерден эштер Натпит-оол, Чудум, Хорумаа олар күш-хүнүн 300—300 чедир амыдырааннар. Ооң-биле чергелештир коммунистер сөөлүг хуралдарына узуткапмайн турар четпестерни илереткенер. Коммунист эш Биче-уруг колхозчу чаа амыдыралга ам-даа чаңчыкпаан, харын колхоз суурундан ырак тайгага чурттап турганы-биле бодуну күш-хүнүн күүсетпөөн. Колхоз баштаар черинде партия организациазы принципалдыг негеделерин кошканы кылып турар. Колхозта эге шкоаның оттулар ыяжы үстүп, өөредилгени чорудулазынга шаптыкчы чүдүлөр таварып турган. Мындай четпестерни амыга моон сонгаар болдурбас дөш, партия эге организациазының ажилы улам бедик деңгелге тургузар ужурулгусу. В. ДАНЫРЫН.

Мугур-АКСЫ. (радио-биле). Мөңгүн-Тайга районуң партия эге организациаларының болгаш агитаторларның семинары чоокта болуп эрткен.

«Бүгү делегейни амгы байдалының дугайында», РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгулдаар белеткелиниң үезинде партия организациаларының сорулгаларының дугайында болгаш өске-даа чугула айтырылган дугайында лекцияларын ВКП(б) райкомунуң секретари эш Чылбак-оол, райкомунуң даргазы эш Төгүс-оол, ВКП(б) райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчиси эш Дондар олар номчааннар.

С. ШЫРАП.

Эге организациалар секретарыларының семинары

Мугур-АКСЫ. (радио-биле). Мөңгүн-Тайга районуң партия эге организациаларының болгаш агитаторларның семинары чоокта болуп эрткен.

«Бүгү делегейни амгы байдалының дугайында», РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгулдаар белеткелиниң үезинде партия организациаларының сорулгаларының дугайында болгаш өске-даа чугула айтырылган дугайында лекцияларын ВКП(б) райкомунуң секретари эш Чылбак-оол, райкомунуң даргазы эш Төгүс-оол, ВКП(б) райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчиси эш Дондар олар номчааннар.

С. ШЫРАП.

Коммунистерниң саналдарынче кичээнгей салыр

Уурмек колхозтарын улгатыр катыштырының, чаа колхозтарын тургузарының ужурудузанын көдөңдөп ажилчы массаларыны эки билип турарлар. Чоокта чаа, Эрин районуң «Кызыл-Даг» МЧАЭ-де партия эге организациазының бүгү кежигүннериниң өчтөтүг соңгулда хуралында боттарының күзелени илердип, ВКП(б) райкомунга болгаш райкомунга дилег кийргенер. Чүл дээрге, Нарын сумузунда «Март 8», «Кызыл партизан», «Кызыл-Даг» МЧАЭ-дерин чоокку үениң ишинде көдөз ажил-агыйның артын кылдыр катыштырып тургузарың өөренип көөрүн дилөөнер, а ону боттандыра таарымчалык байдалдар база бар.

ВКП(б) райкомунуң бюрозу бо саналды деткизөөн болгаш харын санал үндүрген коммунистерниң партия организациазына тодаргай харыны-даа бербөөн болуп турар.

Коммунистер боттарының үндүргөн саналын партия райкому канчаар көрүп турарын сонунрап тууларлар.

М. ӨЛЗЕИ.

Картофельди болгаш ногаа культураларын кадагалап шыгжаары

Урезиниң болгаш аш-чемниң сорулгалына картофельди база ногаа культураларын үр үеде кадагалап шыгжаарын организастаары болза, колхозтарның, совхозтарның болгаш дузалаар ажил-агыйларын чугула сорулгазы болуп. Ажил-агый бүрүзү картофельди болгаш ногаа культураларын чүгте өстүрүп, дүжүдүн ажаап билир эвес, харын ону чедишкенин кадагалап шыгжаар, ол культураларын кадагалаарының чурумун билир ужурулгусу.

Картофельди, корнеплодтарын болгаш өске-даа ногаа культураларын шыгжаарга урелип баксыраар чорукка дүрген таварып болуп. Ол культураларда сугунч хөй чоруу, оларның тураруштуг эвес чоруу оларны дүрген аартып болуп. Картофель, корнеплодтар болгаш өске-даа ногаа культуралары температураның чыгылышынагы болгаш өл-шыкка уреличел. Бичангаш, оларны кадагалап шыгжап турар оран-саваның иштинге агаарың температуразын доктаамал тургузары чугула.

Чавыс температура картофель болгаш ногаа культуралары доңуп урелип, ыначара бедик температурага эрте өсүп үнүп эгелээр. Бодунуң амданың шынарын чидирер.

Бо культураларын кадагалап шыгжаарына агаарың шыгы биче эвес ролдуг ойнаар. Бедиктен өл-шыкка корнеплодтар, картофель болгаш өске-даа ногаа культуралары чыдып ирнир. Эмин эртер кургаг агаарга шыгы бусталып үнүп, кадып калыр. Бичангаш шыгы үргүлчү өйүндө турар ужурулгусу.

Ногаа шыгжаар черлерге чырыктың бар турары картофельдин амданың шынарын баксырадыр болгаш кижизидилге, маддың-даа кадыкына хоралыг саланын деп вешествовонуң тыпты

боттарының уругларын бүрүнү-биле хаара туткан.

Колхозтун клубу колхозчуларның культуура-массалык кижизидилгенин күзүлү-ла оода болган. Концерттер, кинолор, лекциялар, илеткелдер, солун номчулгалары, танцалар үргүлчү болуп турар. Культуура-массалык ажил чүгте анык өскөнүн эвес, харын улуг намыс колхозчуларның база ынак херээ аларган. «Танцалар өөренип алгаш, клубка даяртайдыр теп турар-дыр» деп колхозчу бүрүзү чугаалап чоруур аларган.

Колхозчуларның культурулгусу амыдырылы улам-на өсүп, культуураның чаа-чаа хевирлерин улуг-биле хереклеп турар. Колхозта электри станция база бар. Колхозчулар ооң күжүн ыяш дилеринге, тараа бастырып, дээрбедилеринге, ыяш чаазарына, хөй кыргырына амыгалап турарлар.

Школага уругларын бот-тывыгыр уран-чүдүлдериниң конкурсуң чарлаанының түңнелинде 13 эң киш шүлүктөрүн иң болгаш расказтарның чыныдызын үндүргөн. 29 кезек язы-бүрү уран-шевер дааранылар, чуруктар плакаттары өөреникчилер боттарының холу-биле чуруп, сийлээш, конкурстун түңнелинде кирген. Устүкү класстарың өөреникчилерине делегейниң амгы байдалы болгаш коммунизмниң улуг тудулары дээш, яны-бүрү темалары лекция, беседалары чорутуулан. 64 өөреникчилер «БТО» болгаш «ГТО» деп демдектерниң шыгалдаларын тутуш, оларны чедиң алганнар. Артан 75 өөреникчи ук демдектерин чедиң алары-биле шыгалдага белеткенип турарлар.

Арткан улдуңнарын чыгыс-даа өөреникчи багай демдек чокка доозары-биле өөреникчилер болгаш башкылар боттарының мурунунга сорулга салган.

Б. ДУШУН.

Шагаан-Арыг тыва чеди чыл школазының башкысы.

Бай-Тайга районуң Көп-Сөөк сумузунда Кызыл-Даг школазы (эргелекчиси Комбуй) өөредилге чылының бир дуагар чартында уругларын ортузунга өөредилге-кижизидилгелиг ажилды багай эвес чоруткан.

Школа эгелээнден бээр өөреникчилерин ортузунга 12 концерттерин, 6 лекцияны, 24 беседаларын, 42 номчулгаларын организастап эртерген.

Школада организастап тургусулаан ырынын, чазаныларын, танчынын, чурулганың, дааранылганың, күш-күлү-тураның бөлгүмнери үргүлчү кичээлдеп чедишкенин ажилдааннар. Школа чырык чылдың өөредилге программанын нитизи-биле 83,34 хуу күүсеткен. Өөреникчилерин иштинден Дан-зы,Белек, Волат, Сесинаа, Дугаржап, Чечек олар кончуг эки өөрениген. Школаның башкылары эштер Дойтаң, Шоо-

жу, Таан-оол олар школаның өөредилге кижизидилгелиг ажилыны эки чорудуп, бедик түңнелиг өөредилгени көргүскен.

Сумуда партия, комсомол организациалары школа ажилына багай дузаладып келген. Школаның одаар ыяжы төнүп турда, сумуда партия, комсомол организациалары ону чүгте суму Советиниң херээ кылдыр көрүп келгенин, ден школа чүгте доң хадың одап турар. Өөреникчилер соок черде кичээл эртерип, донуп турар. Бичангаш школа ажилына сумуда партия, комсомол организациаларының талазындан моон сонгаар боттуп дузаламчыны көргүсө чоруур.

Х. КУЛА.

бас. Ногаа шыгжаар черниң кижизидилге лаштаар черлеринге чугай төгери чугула.

Ногаа шыгжаар черлерде агаарың температуразын хемчээринге хереклеэр термометрлерин шаладан 20 сантиметр бедик черге быжыгылап аскан турар ужурулгусу. Ногаа шыгжаар улуг черлерге термометр үнер, кирер экиктен 2 метр ырак туруп болуп. Бир термометр ногаа шыгжаар чериниң ортузунга турар ужурулгусу. Ногаа шыгжаар черниң иштинде агаарың шыгы хемчээр термометр шаладан 1,25 метр бедик турар ужурулгусу. Бир эвес температура тараа чогуурундан бедик апарза вентиляцияны күжү-биле ол температураны кудуладып болуп. Чамдыкта агаар үндүрер экиктери амыдып болуп.

Ногаа шыгжаар черниң иштинде агаарың шыгы улгаты бергенде вентиляцияны кылып, печкага от салып, кургадып болуп. Ындыг болза-даа, чылыгы 1—3 градустан ажырып болбас. Бир эвес ногаа шыгжаар черниң чылы 3 градустан кудулай бергенде печкага от салып чыдыр ужурулгусу.

Картофельди болгаш ногаа культураларын шыгжаарга кирген үеде оларның байдалын үргүлчү хынаар херек. Картофель болгаш ногаа культуралары дудуп баксыраар хевирине кире берсе ону коптарып сайгарар, дудуп чыдып баксыраанын доп-дооран ылгап арыглап, актылаан турар ужурулгусу.

Колхозтар, совхозтар болгаш дузалаар ажил-агыйлар ногаа шыгжаарының бүгү чурумнарын чүгте шыгыны сагаанда, үрезинге болгаш аш-чемге картофель, база ногаа культураларын чоругуру сорулгалына таарыштыр бурун намгалап ал шыдаар.

Агроном А. СКОРОСПЕШКИНА.

Колхозчу суурда чаа амыдырал

Барын-Хемчик районуң Аяңгыты сумузунуң ажилчы чону амыдыралдың шын оруун тым, колхозтамык катышкыш, «Комсомолдун 30 чыл ою» көдөз ажил-агый артелин тургусканындан бээр улуг эвес үе эрткен. Чоокта чаала чыгыс-даа өргөн чок турган Сарыг-Белге колхозчу суур шапканы-биле төртүнүп өскөн.

Большевик партияны, совет чазактың талазындан тыва улустун чагай амыдыралы дээш көргүзүп келген улуг дузаламчыны ачызы-биле мурунда сямдар, кидис өглерге бастырып чорган, Аяңгытаның ажилчы арттары сууржун байдалче шилчип, сөөлүг 2 чылдың дургузунда наш-каш он колхозчу өрөгелер чыгып, чырык, культуру бажынарже көжүп киргилөөн. Колхозчу суурда ам, колхозчуларның боттарының холу-биле тудуп кылганы 7 чыл школазы, колхоз клубу амыдырал турар. 7 чыл школазын колхозчулар

Тыва аъттар болгаш ону экижидериниң аргалары

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВКП(б) ТК-ның 1949 чылдың октябрь 15-те үндүргөн доктаалы бистич чуртка чылгы малдың баш санын дүргөн көвүдидириниң болгаш экижидериниң чугулазынча партия болгаш совет органнары, ол ышкаш көдээ ажал-агый ажалдакчылары кичээнге салырын зыйгырган.

Ол доктаалга үндээлиш Тыва область Советиниң күссөкчи комитеди шийтир үндүргөш, Тываның чылгы малын көдээ ажал-агыйның үлгерлиг адыры кылдыр хуулдурар сорулга салган.

Бистиң область ийи кол хевирлиг аъттарлыг. Бирээде — Тываның үндөзүн ады, мунар болгаш чүдүрер талазы-биле ажал-агыйга ажаллаштынып турар. Ийде—улул аъттар, тергелээр, шанактар талазы-биле транспортка ажылдаштынып турар.

Тыва аът эрте бурунгуда бүдүн чылгың чер одарының кадыг берге байдалына тыылган. Тыва аът кайгамчыкты кадыг быжыг, шыдамынай яныз-бүрү условиеге ажалдаар аргалыг, дуу-юу быжыг, дага чокка узун чорукту шыдаар, хой чем хоратпас, кандыг-даа одардан чеми тып чип шыдаар.

Тес-Хем районунуң Ленин аттыг колхозтуң чер одарында яныз-бүрү назылыг 500 баш чылгы малы чүгле эки болгаш ортумак деңгилделиг болган. Чөөн-Хемчик районунуң Сталин аттыг колхозта, Эрзин районунуң «Кызыл Сыдыс» колхозта, Бин-Хем районунуң «Кызыл тараачын» колхозта, база өске-даа районнарың колхозтарының хой кезинде ыңдыг чиктер бар.

1949—1950 чылдарның кыжынында мал одарларына 40—45 сантиметр, чамдык черлерге 60 сантиметр чедир хар чаган болза-даа, область колхозтарында немелде чем хереглевейин турар чер одарында чылгы мал кыштын бүгү дүргүзүндө эки деңгилделиг турган болгаш чакы одарларча хорамча чок шилчээр.

1950 чылдың ноябрь 1-де сан-биле алырга кулуннар алырынның планын область нитизи-биле 136,7 хуу күссөткен. 100 баш төрүүр беледерн 1949 чылда ортума-биле 44 кулуннар ап турган болза, ам 63 кулуннар алдыган. Тере-Хөл районода «Большевик» колхоз эртен чылын чаңгыс-даа баш кулун хоратпаан.

Тес-Хем, Току болгаш Чөөн-Хемчик районнарың колхозтарында улуг-даа чылгы малдың база кулуннарың хорамчазы минимумга чедир кызырдыган. Эртен кыш мурунку үш кыштардан эң-не берге кыш болган-даа болза, кышкы байдал чылгы малдың өлүп-хораашкынының көвүдүрениге салдыр хамаарылгалыг болбааны оон тодаргай көстүп турар.

Моон ааанда каш чиктерини чугаалаарга-ла четчир. Улуг-Хем районунуң Сталин аттыг колхозтуң чылгычызы К. Чамзырың чер одарына турган 54 беледерн 54 кулуннары камгалап алган, Ленин аттыг колхозтуң чылгычызы Х. Тонгак 40 беледерн 40 кулуннары; «Большевик» колхозтуң чылгычызы К. Идам 26 беледерн 26 кулуннары менди камгалап алган. «Күш-ажылдыг хостуу» колхозтуң чылгы мал тарып боозадыр техници эш Багрецов 1950 чылда чылгы мал тарып боозадырның планын 216 хуу күссөткөш, 1100 рубльдиң шаңдалын алган.

Чылгы малдың чер одарын шын тургусканда болгаш эдержилге кампаниязын чөп организастаанда тыва белег төлгүр болуп турарын үстүндө чиктер көргүзүп турар.

Тываның аъттары бодунуң өзүлдезиниң талазы-биле бичин болуп турары билдинир. Аъттын дриг деңизинден болгаш мага бодунуң хемчээлинден оң чүкк тыртар күжү хамаарып төлээде, малдың ажалдаар аргалыгының кол көргүзүү малдың өзүлдези болуп турар. Чурттуң аъттарының чедир өспөзүнүн кол чылдаганы болза, ону немелде чөк чөк, бүдүүлүк азырал, ажалдаа тудуп турары болур.

Үндөзүн тыва аът областа кол бот-деңизин эжелеп турар. Ону өөренип көрбүшпаан, база чурттуң чылгы малын экижидериниң чугулазын барымда-лааш, 1946 чылдан эгелен тыва аъттары ада-чурттуң дон болгаш бүдөнөчү ускаалыг бедик шынарлыг бүдүрүкчү аскырлары-биле хайнактаар ажал чорутууп турар. Ол ускааларың аъттарының үнелиг шынары тыва аъттарың экижидер талазы-биле чамдык четпестер эдеринге база оларның өзүмү болгаш шыдамынай чоруун улгатырына эки хамаарылгалыг болуру чуга-ча чок.

Ынчангаш чурттуң аъттарының чүс-чүс чылдар иштинде мөөңнөп алган эки талаларын камгалаар болгаш экижидер, оларның дриг деңиз база өзүм талазы-биле четпес чүүлдерин узуткаар, ажалдаар аргалыг бедидер, шыдамынай-биле, бүдүн чыл иштинде чер одарының байдалына тааржыры-биле экижидерини ускааларың үнелиг шынарларына дүжүп турар аъттары алыр дөш чурттуң аъттары экижидер деп сорулга тургустунган.

Ол сорулгага ажылаары-биле дон болгаш бүдөнөчү ускааларың 65 бүдүрүкчү аскырларын область иштинче кирип келген болгаш ам-даа 30 аскырларын кирир деп турар. Амдызында хой эвес саныг колхозтар, колдуунда күрүнениң аът заводунуң кажазы ол бүдүрүкчү аскырларын калбаа-биле ажалдаар арга-биле чурттуң аъттары экижидер ажыды чорудуп турар. 1946 чылдан 1951 чылга чедир ол бүдүрүкчү аскырлар-биле 1800 баш беледери эдерштирип боозаткан. Ол ажалды Чөөн-Хемчик, Сүт-Хөл, ол ышкаш Улуг-Хем болгаш Бин-Хем районнарың колхозтарына эки чоруткан. Күрүнениң аът кажазы чылгы мал талазы-биле мурнакчы аргаларын байыдырың болгаш непередириниң төвү болуп ужурул. Районнарың көдээ ажал-агый килдистери болгаш эртем дурулга станциязы колхозтарың мурнакчы чылгычыларынче кичээнге күштелдирип, оларның дүргүлгүзүн эки өөренип, колхоз бүрүзүң непередир чөк.

Тыва аъттары экижидер талазы-биле ажал болза, чылгы малдың эрги бүдүү-лүк азырал, ажаллаштында ойталаары-биле эгелээр турар ужурул. Ол ыш-каш анык малдарны доруктарына чугула немелде болза, сизген-даа, концертраттыг-даа чемиерниң немелдези-биле оларны чемиерни болур.

Чылдың соок үезинде анык болгаш төрүүр малдарга хат шуургандан болгаш ол-шыйтан ыжыктаныр сери кажалары дерип кылары чугула. Культур-луг азырал, ажалланың аргазын ажал-

лаары, анык малды бойдустан байдалына таарыштыр доруктары, малды кышкы үеде сизген болгаш сула-биле азыраары чайгы, үеде концертраттыг немелде чемиер-биле хандырамы аъттарың улуг мага боттуг кылдыр эзеринге, чурттуң аъттарын экижидериниң чорудулганын дүргөдиринге болгаш аъттарың ажал-агыйга ажалыг шынарын хөгжүдиринге дузалар.

Тергелээр, шанактар улуг аъттарың Тывага тышп келгениниң төөгүзү тываже орус тараачынарның көжүп келгени-биле холбошкан. Улуг аъттар колдуунда область төвүндө—Танды, Каа-Хем районнарында болгаш совхозтарда неперээр. «Устүү-Енисейин» аъттары деп адатынып турар ол аъттарың болуу тыва болгаш моол беледери Кузнецк база Орлов ускаалыг аскырлары-биле хайнакташтырганының түңнелинде тывылганы шынчиле материалдарын ёзуугар доктаатынган. Элээн каш оң чылдарың дүргүзүндө ол аъттарың ускаалар аразында хайнакташтырылганы ажылгаанының түңнелинде элээн улуг, колдуунда тергелээр, шанактар, (бодунуң өзүмүнүң, күчүзүңүң болгаш ажалдаарың талазы-биле) областың дүргөн хөгжүп турар улус ажал-агыйга бүгү талазыг ажаллаар негелдери хандырып турар аъттар тывылган. Ол аъттарың онза ылгалдыг чүвези болза, тыва аъттар ышкаш чер одарында турары, чемиери хой чарыгдавазы, шыдамынай болгаш чурттуң климаттыг условиедиринге таарышканы болуп турар. Ол аъттарың болуу чурттуң аъттарыңдан элээн улуг болгаш оларның ажалдаар аргалыг артык болуп турар. Ол аъттарың болуунуң төл-дөөлөкчилери, Танды районунуң «Революция чалбыжы» колхозта үрелел фермазында аъттар 1950 чылдың октябрь 1-ден 15-ке чедир чоруктан эки-ластыр бир дуугар аът чарыкына эки көргүзүлгени берген болгаш бир дуугар чергениң 5 диплонарны алганар. Чурттуң аъттары экижидер хуулдөөлүг даразында ускаалар болза, Орлов болгаш орустун чөлөр ускаалары болур.

Чурттуң аъттары экижидер талазы-биле ыявалыа күссөдир негелделер болза, аъттарны үлгерлиг азырап ажаары, шын чемиерни, чемиерниң суурун тургузары, төрүүр беледери болгаш аскырлары шилип алыры, доктаамал тренировканы калбаа-биле ажаллаары, ол ышкаш аъттарың делгелдери, организастаары, аъттары болгаш үрелел ажалының мурнакчыларының чедишкенин көргүзери болур.

Ам сорулга болза, чылгы мал ажалында үрелелдиң херээн экижидери дөш демисешишпаан, чылгы малдың ызыгуур салгаан эки талаларын деткири, өөр малды үзүк соксаал чок доктаамал сайзырадыры болуп турар. Кыска хуусаанын иштинде улам улуг чедишкенин чедип алыр төлээде, бистич совет мичуринчы эртемге үндээлээш, бар турар бүгү-ле хөрөңгилерин ажаллаар керек.

К. МАТВЕЕВ,

Көдээ ажаллагының область өргө-лениң чылгы мал килдизиниң улуг зоотехни.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Чонга кинонуң ужуру-дузазын угаадып тайылбырлаар

Кино болза, Ленин—Сталинның большевик партиязының чоңун ортузунга чорудар агитация-пропагандалыг ажалының эң чугула политиктиг чепсээ болур. Совет улустуң ажал-агый болгаш культура-политиктиг улуг чедишкенинниң масса чон кино чуруктардан көрүп, чаа-чаа дүргүлгүлгү алырлар.

Ынчангаш чоңу кино-биле хандыраар, оң көргүлгүзүн чоңу хой-хой-биле эвилелдээр чорук эргежок чугула.

Ындыг турбуза, Улуг-Хем районунуң көдээ партия, комсомол организацияларың чамдык секретары, сумулар Советтери, колхозтар даргалары совет кинонуң политиктиг улуг ужуру-дузазын чедир үнелесес, боттары-биле кино көрбөс чоруктар Ийн-Тал, Хайыракан, Эйлиг-Хем, Демир-Суг сумуларында бар. Ылангыя хөрөңженириң болгаш эр-даа кижилерниң кино соңууругаваа чоруу кайы-даа сумуларда бар.

Чижээ, Ийн-Талдың суму төвүнге, мыда Иданов аттыг колхозка үндүргөн кинога чүгле 13 кижи, Хайрааның суму төвүнге, мыда «Коммуна» МЧАЭ-инге, база Мичурин аттыг колхозка

үндүргөн киноларга 11—13 кижилер, Эйлиг-Хем суму төвүнге, мыда Сталин аттыг колхозка үндүргөн кинога 17 кижи, Демир-Суг суму төвүнге, мыда «Чаа орук» МЧАЭ-инге үндүргөн кинога чүгле 9 кижи көргөн болган.

Үстүнде фактылар чүңү айтып турарыл дээ, партия, комсомол, организацияларың талазындан, кинофикацияның область өргөзгөндөн «Главкинопрокат» конторазындан кинонуң ужуру-дузазының дугайында чоңуң ортузунга тайылбыр ажалын чорутпайн турарын херечилеп турар.

Чер-чериниң парторганизация секретары болгаш сумулар Советтери-ниң даргалары биске кинодан чорудуп берир деп ВКП(б) райкомун болгаш райкүскомну кулак амыратпай непер турар хирезинде оларже чорудуп берген кинону чөп ажыглаас, кино ажал-агыйларының ажалына дузалашпас чоруктар бар. Моон сонгар ыңдыг четпестерни болдурбайн, харын чоңу кино көргүлгүзүнге калбаа-биле хаара тунар дугайында партия, совет органның удуруткучларындан боттуг хемчеглерни алыры чугула.

Б. МАКСЫР.

МЧАЭ-ниң өңчү-хөрөгизин боттары хуузунда ажыглап турар

МЧАЭ-ниң организас, ажал-агый талазы-биле быжыглашпаан, ону көдээ ажал-агый артелиниң Уставын, хуулдөөлүгү чогуур өйүндө белеткөөн турары онза чугула. Ындыг турбуза, Улуг-Хем районунуң Хендерге «Арвезия» МЧАЭ-ниң ажал-агыйны быжыглаарының болгаш хөгжүдириниң талазы-биле ажал чыкпес чорутууп, оң өңчү-хөрөгизин үргөдөп, самчыгдп турар чоруктар бар.

МЧАЭ-ниң даргазы Т. Маспын-оол, Д. Сундуй, Д. Билчир, Д. Балчый-оол олар МЧАЭ-ниң өңчү-хөрөгизин боттарының амы-хуу ажаллашканы кирип турар. Сүт фермазының 60 ажал килограмм саржаан, килограмм бүрүзү 30 рубльге саткыш, оң өртөөн олар боттары ажыглаанар. МЧАЭ-ниң хоңун дүгүн кидис идиктерге орнааш, ол идиктерни боттары алган. МЧАЭ-ниң

малчыларын, шалпычыларын чылгы хөп-биле хандырбаан.

Т. Маспын-оол МЧАЭ-ниң бир инеэн базаарлааш, оң өртөөн бодунга ажалдаан, бир инек, бир аът-биле ол сумуда Дондувайын адын орнап алган. МЧАЭ-ниң эң адын Балчый-оолга бергеш оң орунга оң багай арган кызыр безин МЧАЭ-ниң нити малы кылдыр алган. Бегзи-Хуурак МЧАЭ-ниң 2 шанак сизенин саткыш, оң өртөөн бодунга ажаллаан. МЧАЭ-ниң чылгызы кыдырып турар Тамдын, Бюрбю, Коңгар олар харысалга чок ажалдап, нитиниң коллективниң ажал-агыйның малы дөш сагыш салбайн турганындан 4 баш малды бөрүге чидирткен.

МЧАЭ-ниң өңчү-хөрөгизин будаг-дап, самчыгдп турар кижилерни тодаргай хынап көргөш, оларны чогуур шыңгы харысалгага кийрер керек.

М. БОРИСОВ.

Чоннуң бот-онаалга үндүрүүн чөп ажыглаар

Чондан чыгган бот-онаалга үндүрүүн чөп ажыглаар талазы-биле ажал Бай-Талга районунуң Шуй, Хөл, Бай-Тал болгаш Коп-Сөөк суму Советтеринде четпес тургустунган. Бот-онаалга үндүрүүн чыгдыган акша-хөрөгизин чезишкениң облигацияларының өртөөнге кирип тургулаан чоруктар илерез. Ажал чоннарың нити хуралының шийтири чонна-ла кассадан хөй муң акша-хөрөгилерни үндүрүп алгаш, чөп ажыглаваан. Ылангыя чарыгдатынган акша-хөрөгизиниң кандыг-даа барым-даа документилери чок. Ындыг байдал 1950 чылдың сөөлгү үезинге чедир үргүлчүлөп келген.

Тээли суур Совети бот-онаалга үндүрүүнү чыгдыган акша-хөрөгизин-биле

чоннуң нити хуралының шийтирин ёзуугар ийи өрөөл чунар-бажыңны тудуп алган. Ындыг болза-даа, нитиниң ол чунар-бажыңын чөп ажыглаа кирибейн турар. Ону 1950 чылдың эгезинден бээр анаа чуртталга бажыңы кылдыр ажыглап турар чүүл бар. Ында комсомол райкомунуң ажалдакчызы чуртап турар.

Чунар-бажың болза, суурнуң ажалың, албан хаагычтарының культуру-луг амыдыралына шуут холбошкан. Ынчаарга тускай чунар-бажың турары онза чугула. Суму Советтери бот-онаалга үндүрүүн кандыг байдал-биле чарыг-дап турарын райсаң килдизи тодаргай хынаар керек.

С. ТӨРӨШТЕИ.

Райпо ажылында четпестерни шыңгы шүгүмчүлөэн

Чаа-Хөл районуң башкылары бодунуң чөвүлел хуралына чыгылаш райпонуң ажылында четпестерге хамаарыштыр оң адресинге чөптүг шүгүмчүлөдирин кылганар.

Райпо сумуларда өгө школалар байкыларын, күрүнне хандырылганында турар уругларны аш-чем продуктуларының талазы-биле хандырбайн келген. Өөреникчилер күнде 10 рубль 80 копейктиң чеми чиир тургаш, чүгле 4 рубльдиң харын-даа 2—3 рубльдиң чеми чип, чүгле 600 грамм хөп, шай-биле чемиени келгенер. Эң ылангыяда Ак-Дурут, Хереме, Шичы, Чаа-Хөл, Кара-Тал сумуларына чеми хаая чорудуп, оң иштинде бир башкы-кижиге чүгле 10 килограмм далганын норма-лап берип турар.

Ак-Дурут суму школазының башкылары ноябрь, декабрь айларың сөөлгү 10 хонуктарында школадан 15 километр ажыг черде Кара-Суг бүдүрүлгөндө хөп садып алыр дээш чадап чоруп турганар. Ол ышкаш Хереме школазының башкылары ноябрь, декабрь айларда далган чок турган, база Кара-Тал школазының башкылары Мадар-оол, Чараш-оол, Черноусова, Доржу чөп чоңуң харазындан «Кызыл-Чыраа», «Тиллеге» колхозтарының кеңигүнеринде тараа чөп чип турган. База Шаңчы школазыга өөреникчилер декабрь айда эң-биле амыдырап келгенер—деп эш Ымыр-оол чугаалаан.

Сумуларда школарга крупа, рис, конфета болгаш өске-даа яныз-бүрү чем, нерин сөөртүп чедирбейн турган, харын далган орунга декабрь айда Шаңчы школазына 1 тонна 800 килограмм дус сөөртүп апарып турган.

Ол ышкаш, сумуларда магазин өргө-лөкчирини школаңың ажалдакчылары-га келген далганын бербейн дөргүл-реддеринге болгаш райондан келген сур-гакчыларга садылап турган.

Чижээ, Кара-Тал сумузуңуң майгының өргөзгөчизин Сандактың бажыңында 1 шоодай крупатканы, 7 шоодай каре-далганы, чартык шоодай вермишельди, 1 шоодай крупаны шыңгап алгаш, башкыларга, ажалчынарга бербейн келген. Ол ышкаш Урбун, Шаңчы, Чаа-Хөл сумуларына ыңдыг таварылгалар хаая эвес тургулаан.

Мынчангаш Чаа-Хөл райпонуң ажылында ол четпестерни чайдлап уаутнаарын башкылар шыңгызы-биле негези.

М. МАДАР-ООЛ.

Четпестер-биле эптешпес керек

Барыш-Хемчик райпозу, ылангыя ооң садыг килдизи бодунуң хамаары-газында черлерни оттулар ыш-била хандырбайн турар.

Райпонуң столоваязы оттулар ыш чогуудан 3—4 хонукта хадгынып турган. Ындыг таварылга декабрың тоң-чүзүнде болган. Хлеб быжырар чер-нин ажылы база үзүктели бээр тургу-лаан.

Мындыг байдал болза херелекчилерни үзүктел чок хандырар чурумну үрөп турар. Столоваяны, хлеб быжырар чериниң доктаамал ажалы хандыраары-биле чогуур хемчеглерни дарый чорудары негетиниң турар.

Н. МААДЫР-ООЛ.

Советтин Улуг Энциклопедиязы

1950 чылда ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шийтири-биле Советтин Улуг Энциклопедиязының ийи дуугар үндүрүлгези өгөлөөн. Ол үндүрүлгө 50 том болур болгаш башкыларниң бүгү адыраарына хамаарышканы 100 муг сөөстерни (чүүлдерин) ында кирген.

Бо чылын парлаатыны үнген Советтин Улуг Энциклопедиязының дүш тому бистич чурттуң болгаш даштыкы күрүчелериниң амгы байдалын, база өртемниң болгаш техниканың бүгү адыраарының эң чаа-чаа чедишкенин көргүскөн канчаар-даа аажок улуг материалды тайылбырлап турар.

Олар болза, эвилелдешкен болгаш автономия совет республикаларга, крайларга болгаш областтарга холбаштырган чүүлдер болур. «Азербайжан ССР», «Армян ССР», «Абхаз АССР», «Аджар АССР», «Алтай край», «Актыбинск область», «Архангельск область», «Астрахань область», «Анджиян область» болгаш өске-даа хөй-хөй чүүлдер ССРЭ-де социализм тилегезиниң улуг түнөслерин көргүзүп турар.

Энциклопедияның үшкү томунда «Армян ССР» деп чүүлден номчукчу ленинчи-сталинчы национал политиканың боттанганының түңнелинде улуг орус улустуң канчаар-даа аажок улуг дузаламчызының түңнелинде Арменияның ажалы чоннары экономиканың болгаш культураның талазы-биле онза улуг тилелгелерин көргүзүп турар керек кырында улуг материалды тып алыр. 1940 чылда Арменияның аар үлетпүрүнүң продукциязы 1913 чылдың деңгелинде 23 катап ашкан. Арменияның дайын мурунундагы сталинчы беш чылдарының болгаш

дайын сөөлүндеги беш чылда чедип алган чедишкенин канчаар-даа аажок улуг. 1948 чылда Арменияның үлетпүрүнүң кол-кол бүдүрүлгө фондларының өртөк-чүези 1927—28 чылдарда турганындан 60 катап хөй болган. Арменияның өскөростан-дияларың күш-шыдаалы революция мурунундагы үе-биле деңгөөрге 1949 чылда 50 катап улгаткан. Энциклопедияда дайын сөөлүндеги ийи дуугар чылда—1948 чылда-ла Арменияның машина тудуунуң үлетпүрүнүң продукциязы дайын мурунундагы 1940 чылдың деңгелин 4 катап ашканын көргүзүп турар савнарны кирген.

Совет Энциклопедия болза, улуг кичөөнгейи улус демократиязының чурттарының төөгүзүнчө болгаш амгы байдалынче салып турар. Советтин Улуг Энциклопедиязының ийи дуугар томунда Албанияны фашист дарлаалдан костаанының сөөлүнде улус-демократтыг эрге-чагырга совет улустуң акы-дузма дузаламчызы-биле социал-экономик үндөзүн чартылгаларын боттандырган көргүзүп турар «Албания» деп чүүлү кирген.

Совет Эвилелиниң болгаш улус демократиязының чурттарының чедишкенинери болза, капиталист чурттарда байдал-биле деңгөөрге олардан ырактая ажал болуп турар. Делегейиң чаа дайынының өрттүн кысып үндүрерин оралдажып турар америк болгаш британ империализмниң дээрбичи политиказын сойлап илереди турар Америка» болгаш «Австралия Эвилели» деп Энциклопедияда парлаатынып үнген чүүлдерден ол чорукту көрүп болур.

Советтин Улуг Энциклопедиязы бойдустан болгаш техниканың

айтырыларын тайылбырлап көргүзөрүнче база улуг сорууганы салып турар. Чүс-чүс чүүлдер физиканың, химияны, биологияны, математиканы, астрономияны, географияны, геологияны, эмчииниң айтырыларына тураскаатынган. 1 дуугар томда мичуринчи агробиологияны чедишкенинери болгаш оң организамизмизмизмни алып тилөөзини көргүзүп турар «Агробиология», «Агрономия» деп чүүлдер парлаатынган. 3 дуугар томда атомнуг айтырыларын дугайында «Атом», «Атомистика», «Атомнуг энергия», «Атомнуг ядро», «Атомнуг бомба» болгаш өске-даа чүүлдерини сериязы парлаатынган. Атомнуг бомба, деп чүүл ол чепсектиң дугайында тайылбырын бербишаан, ол-ла үеде атомнуг бомбалар боттары-ла дайының төңчүзүн шийтирилесптер дээр бадыткалды америк пропагандазының болдунмас чоруну база көргүзүп турар. Эш Сталинның чугааларын чүүлде база кирген: «Атомнуг бомбалар болза, кошкак нерилик кижилерни коргударына белеткетингенер, ыңдыг болза-даа олар дайының салым-чаяанын шийтирлеп шыда-вастар, чүгө дөргө аңаа атомнуг бомбалар көңүгө четпес болур-дур.» «Атомнуг дипломатия» деп чүүл болза, улустарны коргудар дөң айылдыг чепсек атомнуг энергияның талазы-биле өртемниң ажалыңкыны ажыглаары оралдажып турар Катшыкан Штаттарың атомнуг дипломатиязының бүгү болдун-мас чорун көргүзүп турар.

Ийи дуугар үндүрүлгениң үш дуугар томунда астрономия талазы-биле улуг чүүлдер кирген: «Астрономия», «Астрофизика», «Астроном-

нуг херекселдер» революция мурунундагы ада-чурттуң өртемниң чаалап алышкынынының төөгүлүг дөңдүлөөлөрүн көргүскөн ол чүүлдер болза, Сталинчы шаңналдар-биле демдеглетингиз совет астрономнарың ажалыңкыныны дугайында чугаалап турар.

Энциклопедияның техникага холбаштырган чүүлдери болза, орус өртемниң болгаш техниканың ажал-агыйларының дугайында, орустун болгаш советтин улуг ажалыңкыны-нарының дугайында төөгүлүг шыны катап көргүзүп турар материалдары тодаргайлап турар. Бо талазы-биле керек кырында улуг материал болза «Авиация», «Автомобиль» деп чүүлдерде кирген.

Советтин Улуг Энциклопедиязының ийи дуугар томунда большевик партияның болгаш совет күрүнениң шыгарангай ажалдакчызы эш А. А. Андреевтиң биографиязы парлаатынган.

Советтин Улуг Энциклопедиязының ийи дуугар томунда болшевик партияның болгаш совет күрүнениң шыгарангай ажалдакчызы эш А. А. Андреевтиң биографиязы парлаатынган.

Советтин Улуг Энциклопедиязының ийи дуугар томунда болшевик партияның болгаш совет күрүнениң шыгарангай ажалдакчызы эш А. А. Андреевтиң биографиязы парлаатынган.

<

Областа страхование ажылын улам экижидер дээш

Эрткен 1950 чыл болза, бистиң чурттуң улус ажыл-агыйның бүгү адырларында чайынанача чедишкенини көргүзүп демдегелди. Эрткен чыл болза, бистиң областа күрүнө страхованиениң ажылын моон соңгаар хөгжүдериңиз болгаш экижидериниң чылы болган. 1949 чыл-биле деңгээрге 1950 чылда страхование төлөвирин—19,3 хуу хойну чыып алган, страхование төлөвириниң чыылазының чыл планын—103,5 хуу күөсеткен.

Күрүнө страхованиениң ажылын сайзырадыр сорулга-биле госстрахтың районнарда инспекцияларына күрүнө страхованиениң область эргелелинде эл-эң хемчеглерини ап чоруткан: страхование төлөвириниң чыылазын организаастаарына, страхованиениң эки-тура хевирлериниң хөгжүлдезиниң болгаш страхование ажылын нийтизи-биле экижидер талазы-биле практиктиң дузаламчыны көргүскен. Госстрахтың районнарда инспекцияларының инспекторлары-биле областың чөвүлел хуралдарын болгаш семинарларын практик кырына чорудуп турган. Колхозчуларын ажыл-чыннарын болгаш албан-хаакычтарын хуралдарына күрүнө страхованиениң учур-дузанын болгаш ажыктыктын дугайында 400 ажык илеткелдерин, беседаларын чоруткан.

Күрүнө страхованиениң дугайында чүүлдерини область солуннарына чыгырып, радиога дамчыдып тургулаан, ооң-биле чергелештир өске-даа эл-эң хой хемчеглерин күөсеткен. Кварталдарының планын оналгаларын күөседиринге чөп планнашкын, госстрахтың эргелелиниң талазында планын оналгаларын күөседир дээр районнардың инспекцияларын үргүлчү хынаар чорук—улуг учур-дузаны болган. Ажыктык чыгыдып каап турар госстрахтың инспекцияларына чогуур өйүндө дузаламчыны база көргүскен.

Чыл планын чедишкенини күөседиринге страхование черлериниң ажыл-чакчыларының социалистик чарыкы дузаламчыны берген. Страхование аппараты бүгү чылдың дургузунда ажыл-чакчы эң эки көргүзүлгери дээр бижык туруштуг демисешкен, а ол чорук болза, адал сөөлүндө страхование төлөвирлериниң кирилдезиниң чыл планын ажык күөседиринге ажыл-дузаламчы болган.

Чылдың планын күөседир талазы-биле эң эки түңнелдерин чедип алган страхование инспекцияларының ажыл-чакчылары болза, Улуг-Хем район инспекциязының улуг инспектору эш Нефедов чыл планын 123 хуу күөседирин хандырган. Чоон-Хемик район инспекциязы (инспектор эш Кужин)—110 хуу, Сүт-Хөл район инспекциязы (инспектор эш Баук)—112 хуу, Тес-Хем район инспекциязы (инспектор эш Бойко)—102 хуу, Кызыл хоорай инспекциязы (инспектор эш Кошневская) чыл планын 118 хуу күөсеткен. Күрүнө страхованиениң талазы-биле ажыл Кызылдың көдээ, Таңды, Тою районнарында эл-эң экижидер. Бин-Хем район инспекциязы (улуг инспектор эш Киришкин) ажылды мырнай чөпчөт организаастаан, страхованиениң чыл планын чүгө 81 хуу, Каа-Хем район инспекциязы—78,7 хуу, Чаа-Хөл район инспекциязы—78,8 хуу күөсеткелден болуп турар.

Хожудап каап турар районнардың ажылының четпес көргүзүлгери чүнү тайылбырлап турарылды, ол инспекцияларда социалистик чарыкты организаастыг өвөс чоруткан, улуг инспекторлар ол чугула херекке чогуур кичөөгейин салбаанар. Чоноң ортузунга агитас-массалык тайылбыр ажылын кошмак чоруткан. Колхозтарда хойниги страхование активиниң ажылын организаастаарының херээ багай тургустунган.

Чылдың планын күөседирин хандырган тус-тус инспекцияларда эки-тура страхованиениң аңгы-аңгы хевирлериниң талазы-биле дык чыгыдып каап турарын ортук көргүзүлгери-биле илередиң турар: хамаатыларның ажыл-агыйларында малдың, оларның баяк э-хоренгизиниң болгаш амы камгалалының эки-тура страхованиени камгарбайн турар, шак ындыг байдалга хамаарыш турар инспекциялар болза, госстрахтың Тес-Хем, Сүт-Хөл районнарында талазы-биле инспекциялары болур. Областың страхование органинарында амы-даа улуг четпестер бар, чүд дээр, аякылдан өлүп хоран малдарының актызын шын кылба, амдыгаа чедир-ле страхование органинары малдарының өлүп хоранының бүгү таварылгаларын № 57 майык өзүгаар актылары чөп хевирлер кылырын чедип ап шыдавын турар. Ооң түңнелинде эл-эң хой колхозтар малдарының өлүп хоранының страхование төлөвирин ап шыдаваанар. Бо дугайында бир дугаар эл-эң районнарының көдээ ажыл-агый килдистерин буруулуг, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 1950 чылдың март 26-да үндүргөн доктаалының күөселдези дээр шийтирилди демисешпейн турар, кандыг-бир чылдагаан-биле малдар өлүп хо

Колхозтуң орулгазы өзүп турар

Улуг-Хем районунң Эйлиг-Хем суму-зунда улгатырган Сталин аттыг колхозтуң нийтиниң мал болгаш чер ажылында акша орулгазы көүдөп турар. Колхозчулар 1950 чылда 44.216 күш-хүннерин ажылдап алган. Колхозчуларның ажылдаан күш-хүннерин тус-тус бригадалар аайы-биле 7 хонук санында самбарга азып чарлап турар. 1950 чылдың чыл өтчүдө колхозунда доозулган, ол ышкыш бот-отчөттүг ижиелер-биле санамалгалары дооскан.

1950 чылдың дургузунда колхозтуң акша орулгазы 141.911 рубль болган. Инзы-бүрү фондурларын үскениниң соонда колхозчулар күш-хүннеринге 88.532 рубльди үлөжүр ийиле, азы бир күш-хүнүгө акша-биле 2 рубль 42 копейкети, тараа-биле бир килограмм тарааны алырлар.

Нийтиниң колхозчу амыдыралына эсеткилдиң киржи турар хой-хөй колхозчуларын колхозтуң күш-ажыл демдээр дептеринден көрүп болур. Чижээ, чылгычы К. Чамзырың 812 күш-хүннерин, бызаңчы Даржаа 519 күш-хүннерин сүт-бараан фермазының эргелекчизи Сесең 422 күш-хүннерин ажылдап алган. Ылаңгыра колхозчу Сесең 23 иендерден 18100 литр сүт саалдазын алып планын тургаш 18160 литр сүтү саап ап, колхозка 6 муң рубльдиң орулгазын кирген.

К. ХАНДЫВАА.

ТРАКТОРИСТЕР КУРЗУНДА

Бин-Хемниң машина-трактор станциясында трактористер белекээр талазы-биле курс ажытылган. Курста колхозчулардан 30 жиге өөренип турар. Курсантылар тракторун, көдээ ажыл-агый машиналарының теориязын болгаш практиказын, техниктиң ажаал-газын база политиктиң белекелди өөренип турар.

Курстуң башкылары Балабанов, Турчинов, Пахарук, Бызов, Беспалов олар кичээлдерге эки белекелдиң элип турар. Курсантылар: Горев, Сугарачов, Митин, Камзалаков, Дуюн, Формов, Удубараа болгаш оон-даа өскелер өөренилге программаны эки шийгээдиң ап турар.

МТС-тиң дирекциясы курсантыларга нийти чурттап чарин, столанын болгаш кичээлдерге класстарын организаастаан. Ол ышкыш электри чырыдылга, радио, солуннар болгаш сеткүүлдер-биле хандырган.

И. ЧЕРНОВ.

ХӨЙ УРУГЛАРЛЫГ ИЕЛЕРГЕ КҮРҮНЕ ДУЗАЛАМЧЫЗЫ

Хөй уругларын төрөөн болгаш килжиткен иелерге күрүнөден канчаар-да аажок улуг дузаламчыны көргүзүп турар. Бай-Тайга район Советиниң күөскөчү комитетиниң чанында иелерге дузаламчы тысыр килдистен 1950 чылда 142 санныг иелерге хары-угда 116 муң 200 рубльдиң, 472 иелерге ай санында 312 муң 700 рубльдиң дузаламчызын тыгвыскан.

Районда 83 санныг бот-иелерге ай санында 41.250 рубльдиң дузаламчызын, нийтизи-биле бүгү иелерге шүпүтү 470 муң 150 рубльдиң дузаламчызын тарадып тыгвыскан болуп турар.

Х. КУЛА.

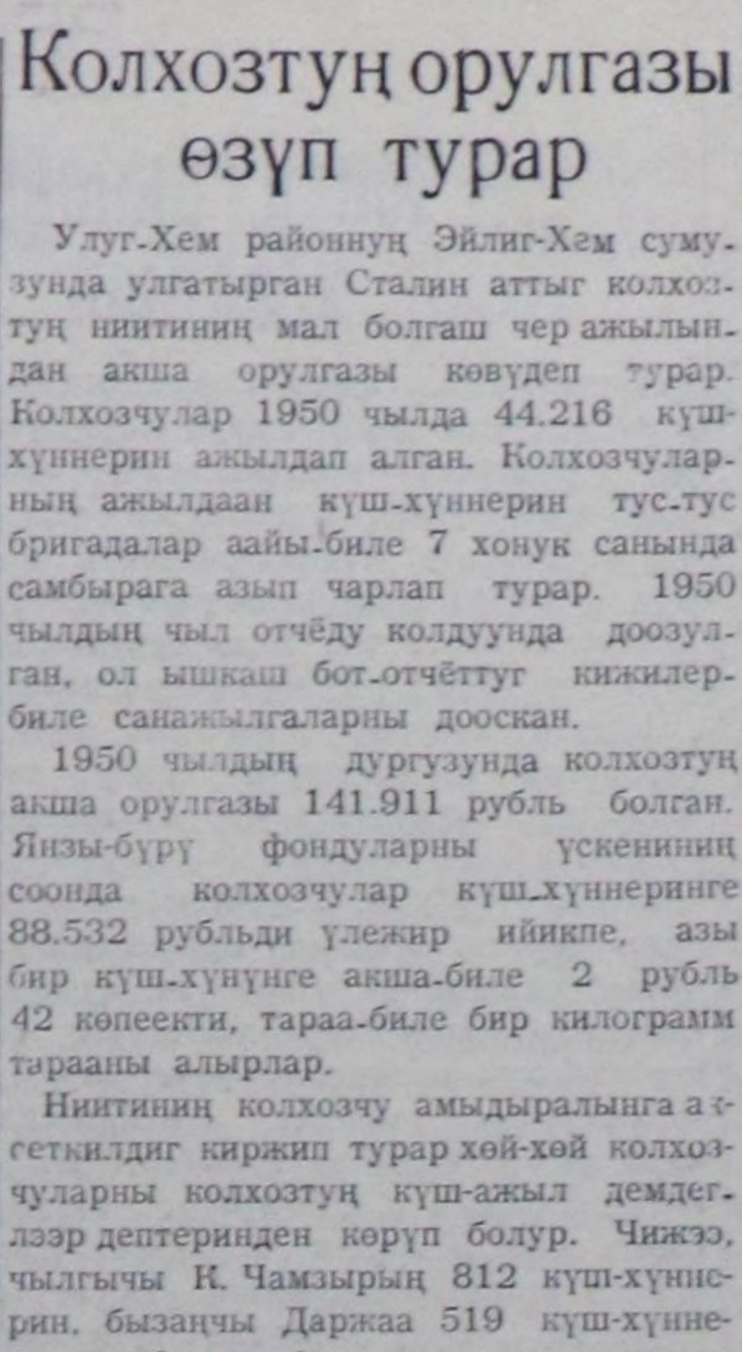
Кышкы үеде аът транспортун чөп организаастаар

Чүк транспортун организаастыг чорудар дугайында Тою район Советиниң моон мурунда болган сессиясы тодаргай шийтирин үндүргенинен бээр үрүе эртен. Ындыг болза-даа, шийтирин күөселдези дээр боттуг хемчеглер чорутунай турар.

Бин-Хем суму Совети транспортка чүгө 7 аът чоруткан. Улуг-Даг суму Совети (даргазы эш Сайгылга) ышкы үеде аът транспортун организаастаар талазы-биле ажыл кылбаан, ол сумудан чыгыс-даа шанактыг аът, чары соортүлгө ажылында кирбөөн. Ылаңгыра «Май 1», «Совет Тыва» колхозтар транспортка ажыл малдарыны көчүг эвээшти чоруткан.

Районунң ажыл-агый, культура амыдыралына кышкы транспорт онза улуг дузаламчы турбуза, ол чугула херекке сагыш салбайн турар чорук болза. Кышкы транспортка шагда-ла баш бурунгаар белекенири, шанактары, дери-херекселдерин четчири-биле белекел, ылаңгыра ажыл малдарының күжүн курлап, оларны семиртин алып учурлуг турган. Ындыг турбуза, ол чугула хемчеглер дык четпес чорутуна. Ам сорула болза, январь, февраль март айларда аът транспортун эки организаастаары болур.

Д. МИЖИТ.

СЭТА-ның прессклешеи. Чуруу В. Соболевтуу.

Румынияның улус республиказы. Бухарестте көдээ ажыл-агый делегелгези ажытылган. Делегелгениң делгирлери күрүнениң болгаш көдээ ажыл-агый коллективтериниң, машина-трактор станцияларының болгаш эртем-шиңчил институттарының чедишкенини көргүзүп турар.

Чурунта делегелгениң бир павильону. Экскурсовод (тайылбырлакчы) профессор Думитру Маркидан республиканың көдээ ажыл-агый коллективтериниң тарып өстүрери ногаа аймааның культуруларын көрүчүлөргө тайылбырлап берип турары.

СЭТА-ның прессклешеи. Чуруу В. Соболевтуу.

Кореяда болушкуннар

Улустуң армиязының Кол команддалының дыңнады

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол команддалының январь 22-де дамчыткан медээинде чугаалап турары болза, Понволд (Нэйцу) уунда Канвон жокунда шаап-халдап турар Улустуң армиязының кезектери дайынның кезектерин чылчаштыра, чугула бижыкпап белдир Понволду болгаш ол девискээр районнары хостаанар.

Понволду хостаар дээр тулачушкуннарда Улустуң армиязының кезектери дайынның 900 ажыг кижизин чок кылган болгаш балыггаан, база 600 ажыг офицерлерин болгаш солдаттарын туду алган. 4 танкалар, дык хой санын чөпкөк, снарядтар болгаш өскө-даа шери материалдарын эжелеп алган.

Улустуң армиязының зениттиг көдээ январьның 21-де Пхеньян районга дайынның бир самолөдун андара аткан.

(СЭТА).

Катышкан Нациялар Организациязының Кол Ассамблеязының политиктиг комитетинде

НЬЮ-ЙОРК. Политиктиг комитеттин январь 18-те хураанына «Кореяда Кыдат Улус республиказының улустуң Топ чазааның интервенциясы» деп адаан Кыдатта удур америк хой-нүгүлдү чугаалажыры үргүлчүлүп турган.

«Кореяда болаашкыны соксадыр дугайында айтырыгның талазы-биле үстүк комиссиязын немедле илеткелде» кирген беш принциптер деп араан принциптерин политиктиг комитеттин эрткен хураанына чүлүзүңгөн болгаш оларны КНО-нуң чигине секретариан дамчыштыр Кыдат улус республиказының Улустуң Топ чазаанче чоруткан деп чүвени моон мурунда-ла дыңнаткан болгай.

Кыдат улус республиказының Улустуң Топ чазаа бо негеделерге бодунуң харызын январь 17-де телеграф-биле дыңнаткан.

Комитеттин даргазындан бо харызын номчуп дыңнаткан соонда дораян-да АКШ-тың төлөкчизи Остин чүе-чугаалап, Кореяда дайын чорудулгаларын соксадырыне канда-даа хемчеглерин алырын күзөвейн турар дээр чергелги чүдүлгери Кыдат улус республиказының чазаан буруудадырын болдунар-ла арга-биле оралдынып турган Остинниң чугаазы болза, Кыдат улустуң адына дорамчылаан болгаш кыянатан, база ССРЭ-ге удур чидиг чөңгээлиг чүдүлдерден тургустунган. Остиниң медээли болза, Катышкан Штаттарның чазаандан КНО-ну «дораян болгаш дүр-

ген» ходелиринче кыйгырып турар болгаш Кыдатты буруу шаап турар АКШ-на акы-тыг резолюцияны хүлээп алырын негеп турар.

Кыдат улус «моральдиң кызымын» кызыгарлап турган Кыдат улус республиказының Греция төлөкчизиниң чугаазынын соонда австралия төлөкчизи чүе чугаалап, Кыдат улус республиказының харымыз «хөй чылдагаанары» чүе чугаалап, Кыдат улус республиказының чазаанче халдаан өжөөн-чөңгээлиг медеглээн Ындыг болза-даа, ол «чылдагаанарың чангызын-даа ол адаваан.

Австралияның төлөкчизи чугаазынын түңнелинде чугаалажып турар айтырыгның талазы-биле шийтирин хүлээп алыры-биле далашпас деп комитетти кыйгырып турган, чүгө дээрге, чок болза, төлөкчизге «боттарың аразына сүмени солчурган болгаш боттарың чактарындан саавырлары» ап болур аргалык болуп төлөдө, чамдык үелер негетинип турар дээр.

Францияның төлөкчизи кандыг-бир бодатымын хемчеглерин хүлээп алырына далаштыг чоруун зөгүспөс херек деп комитетти кыйгырган болган «КНО-болза, ыдыны байдалче дүшпөс учурлуг» деп медеглээн.

Бельгия биле Филиппинерниң төлөкчизини Кыдат улус республиказының чазаанче халдаан өжөөн-чөңгээлиг чачыга берген чугааларын чугаалап турганнар. Кыдат чазактың харымы болза, Кореяда дайын чорудулгаларын

соксадыр дугайында чугаалажып «арга-жон болур дугайы» херечилеп турар дээр чергелги медегледи Англияның төлөкчизи кылган.

Турцияның, Перунуң төлөкчизиниң ийи база гомиданчыны чугааларынын соонда, доңчу медегледи Совет Эвилелиниң төлөкчизи Царпанниң кылган болгаш улус республиказының чазаның саналын корей айтырынын тайбын өзү-биле дүрген шийтирилээрине, база Кыдат улус республиказы-биле болгаш Ыракы Чоон чүк-биле холбашкан бүгү айтырыгларын шийтирилээрине угландырган санал ылдыр көрүп, ССРЭ-ниң төлөкчизи бүрүнү-биле «детип турар деп айткан. Ооң-биле кады Совет Эвилелиниң төлөкчизиниң шийин демдеглээн болза, АКШ-тың төлөкчизи болгаш хуралга чүе чугаалап турган өскө-даа төлөкчизиниң канда-даа оралдыкышкыны Кыдат улус республиказының чазааны январь 17-де саналдарынын тайбын шынардып тайбын хойнигилеңдиң сагыш бодалындан хажы-дып шыдаван.

Чугаазынын түңнелинде Царпанниң чугаалааны болза, хүнүнң айтырынында туруп турар айтырыгларын корей, Кыдат улустарының төлөкчизиниң киржилгези чокка чугаалажып болза дөрбүн база катан медеглээр чугула деп Совет Эвилелиниң төлөкчизи санал тур дээр.

(СЭТА).

Катышкан Нациялар Организациязының политиктиг Комитетиниң даргазына Чжоу Эн-лайның харызы

ПЕКИН. Кореяның айтырыгына болгаш Ыракы Чоон-чүкө өскө-даа айтырыгларга хамаарылгалы принциптерин дугайында КНО-нуң Кол Ассамблеязының бирги комитетиниң даргазын мурундан КНО-нуң чигине секретариан хүлээлгезин күөседип турар дээрги Давид Оуэнниң дамчыткан медеглелге Кыдат Улус Республиказының даштыкы херектер министри Чжоу Эн-лай январь 17-де харылаан деп Синхуа агентилеи дамчыткан.

Даштыкы херектер министри Чжоу Эн-лайның харызында чугаалап турары болза:

«КНО-нуң чигине секретариан хүлээлгезин күөседип турар дээрги Давид Оуэн.

Нью-Йорк. КНО-нуң бирги комитетиниң даргазы дээрги Роберт Урданетага дамчыдып бээр-биле.

Кореяның болгаш өскө-даа Ыракы Чоон-чүк айтырыгларына хамаарылгалы принциптерин дугайында медегледи КНО-нуң Кол Ассамблеязының бирги комитетиниң даргазының мурундан дээрги Оуэн 1951 чылдың январь 13-те дамчыдып бергенин алганмын бүзүредир аас-кежиктиг болдум. Кыдат Улус Республиканың Улустуң Топ чазааны мурундан мээң харылаарым болза:

1. Кореяның айтырынын тайбың арга-биле тарыштырып сонургап турар чурттап даштыкы бүгү шериглерин Кореядан үндүрерине үндөзүлгө дугуржугланы кылып тургаш, Кореяда дайынның дүрген соксадырын чедип алып, иштани херээн Корея боду таарыштырар, америк чөпкөктү күштерин Тайвандан үндүрген турар учурлуг деп Кыдат Улус Республиканың төлөкчизи КНО-га бодунуң черин ээлээр учурлуг деп Кыдат Улус Республиканың Улустуң Топ чазаа бодат турган болгаш бод-даа турар. КНО-нуң Кол Ассамблеязының даргазы дээрги Энтезмга 1950 чылдың декабрь 22-де бижээш ол-ла хүн телеграф-биле чоруткан бо-

дунуң медеглелинде ол принциптерини кончуг эки айткан турган.

2. КНО-нуң Кол Ассамблеязының бирги комитетин Кыдат улустуң республиканың киржилгези чокка 1951 чылдың январь 13-те Корея болгаш өскө-даа Ыракы Чоон-чүкө хамаарылгалы айтырыгын принциптерин хүлээп алган. Ол принциптериниң узказы болза, Кореяда болаашкыны соксаткан соонда чүгө ынаарда сонургадыг чурттап аразында дугуржугла кылып учурлуг деп эрги хевээр болуп турар. Болаашкыны соксадырының сорулгасы болза, америк шеригтер туруш бээриниң бирги базмы болур. Ынчанга дугуржугланың узказы болгаш ол хүнүн айтырыгын кандаг болуру оон хамаарыш, бир өвөс дугуржугланың мурунда болаашкыны соксаткан болза, болаашкыны соксадырының негеделини дугайында чугаалажып, дугуржугланы болаашкыны соксаткан соонда чорудар болза, ынаарда үзүктел чок маргалдаалар болур болгаш чангыс-даа айтырыг шийтирилеп шыдапас болур ийи. Оон ылай принциптерин өске кол чүдүлгери база-ла ийи бодалдыг артар. Оон турук «делегейинг улустар аразының туруп турар хүлээлгези» деп адаарын Кириңиң болгаш Потсдамның декларациясында айтканындан тодаргай өвөс. Ол болза, Катышкан Штаттар Кореяда, Тайванда болгаш Ыракы Чоон чүкүг өскө-даа районнарында боттарының агрессивтиг туружун моон соңгаар тургустуу дээр оралдыкышкынына дугула дузалаар апарар ийи.

КНО-да бантап турар элээ хөй чурттар, 1951 чылдың январь 13-те бирги комитеттин хүлээп алган принциптерин чөпшөрөжил, тайбынче шийт чүткүл чогу айтып турарын эки билүп бис. Баштай болаашкыны соксадыр, ооң соонда дугуржугла кылып деп—принцип болза, тайбын донгадыр өвөс, Катышкан Штаттарның агрессивтиг деткир болгаш калбарыныч дуза болур. Ындыг болганда Кы-

дат Улус Республиканың Улустуң Топ чазаа ол принцип-биле таарышпас тур.

3. Кореяның айтырынын болгаш өскө-даа хамаарышан айтырыгларын тайбын арга-биле шийтирилээр Катышкан Нацияларның Организациязында Улустуң Топ чазааны мурундан бо үеде ындыг саналдар киржип тур мен:

а) Кореяда дайынны дүрген соксадыр, иштани херээн Корея боду шийтирилээр сорулга-биле сонургадыг чурттап даштыкы бүгү шериглерин Кореядан үндүрерине үндөзүлгө дугуржугланы кылып;

б) дугуржугланың хүн айтырыгына Катышкан Штаттарның чөпкөктү күштерин Тайвандан болгаш Тайванын провинциядан үндүрери болгаш Ыракы Чоон чүкө хамаарыш өскө-даа айтырыгларын кирер;

в) дугуржуглаларга чеди чурттап киржи, тодаргайларга: Кыдат Улус Республика, Совет Социалисттик Республикаларның Эвилели, Катышкан хаан чери, Американың Катышкан Штаттары, Франция, Индия болгаш Египет, КНО-нуң иштине Кыдат Улус Республиканың киржилгезин ол чеди чурттарның конференцияга тодаргай доктааткан турар учурлуг;

г) чеди чурттарның конференциязын Кыдатка эртерин.

4. Бир өвөс бо үстүнде айткан саналды КНО болгаш сонургадыг чурттап уткуп, чөпшөрөжил болза, чонок үеде дугуржуглалар кылырныга, Кореяда дайынны дүрген соксадырынга болгаш Азияның айтырынын тайбын шийтирилээрине дузалаар деп чүвөгө илетеп турар бис.

ЧЖОУ ЭН-ЛАЙ.

Кыдат Улус Республиказының улустуң Топ чазааның даштыкы херектер министри.

1951 чылдың январь 17-де. (СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ОЛ.